

Utbildningsinspektion i Ods och Hudene skolor, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av rektorsområdet	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt skolorna den 16 och 17 januari 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats ([www.skolverket.se/ Inspektion](http://www.skolverket.se/Inspektion)).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Herrljunga kommun och Ods samt Hudene skolor, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolorna från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Ods och Hudene skolor intervjuades elever, personal och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga årskurser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolorna utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av rektorsområdet

Ods skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	20
Förskoleklass	8
Grundskola	40

Hudene skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	26
Förskoleklass	8
Grundskola	54

Ods och Hudene skolor är två små landsbygdsskolor i Herrljunga kommun och bildar ett rektorsområde. Tillsammans med Eriksbergs och Molla skolor bildar de den så kallade HOME-enheten. Personalen säger att samarbetet mellan de fyra skolor som utgör HOME-enheten innebär att de får fler kollegor som arbetar med likartade elevgrupper, och de upplever att de har god hjälp av varandra i sitt utvecklingsarbete.

Ods skola är belägen ca 25 km söder om kommunens centralort Herrljunga. Verksamheten är organiserad i ett arbetslag med förskoleklass och årskurserna 1–6. I skolans lokaler finns också ett fritidshem. Det förekommer ett nära samarbete såväl mellan förskoleklassen och årskurs 1 som mellan övriga klasser inom arbetslaget. Skolan består av två byggnader, en från 1920-talet och den andra från 1960-talet. Planer finns för renovering av skolans lokaler.

Hudene skola ligger 5 km från Herrljunga tätort. Verksamheten är organiserad i ett arbetslag med förskoleklass och årskurserna 1–6. Till skolan hör också ett fritidshem. Skolan är byggd 2003.

Efter årskurs 6 fortsätter eleverna sin skolgång vid Altorpskolan i Herrljunga.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Ods och Hudene skolor och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att eleverna vid Ods och Hudene skolor ges möjlighet till utveckling och lärande i den riktning som målen för skolformen föreskriver. Inspektörerna möter trevliga och hjälpsamma elever under inspektionen som gärna berättar om sin skola och visar inspektörerna tillrätta. Utifrån intervjuer och observationer kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs på sina skolor.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Kvalitetsredovisningarna uppfyller inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Elevens val erbjuds inte vid Ods skola (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen samt bilaga 3 till skollagen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolorna inom följande områden.

- Skolorna bör analysera elevernas resultat vid de nationella ämnesproven och redovisa hur de arbetar för att förbättra dem.
- Den systematiska uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling bör vidareutvecklas och omfatta samtliga ämnen.
- Ods skola bör arbeta vidare med att förtydliga de mål för utbildningen som finns i läroplan och kursplaner.
- Elevernas inflytande på skolorna kan utvecklas så att de i större omfattning blir delaktiga i sitt lärande, särskilt avseende inflytande över undervisningens innehåll.
- Skolorna bör snarast göra likabehandlingsplanerna kända för elever och föräldrar.
- De individuella utvecklingsplanerna bör vara kända av eleverna och de bör känna till planernas syfte.
- Åtgärdsprogrammen bör förbättras.
- Rektorn bör arbeta för att lärarnas kompetens bättre tillvaratas och bättre motsvarar skolornas behov.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolornas elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Elevernas kunskapsutveckling följs upp på olika sätt genom exempelvis diagnostiskt material och samtal. De nationella ämnesproven för årskurs 5 i svenska, engelska och matematik genomförs vid båda skolorna. Efter proven upprättas kunskapsprofiler för eleverna. För de elever som inte uppnår målen upprättas åtgärdsprogram. Elevernas resultat från de nationella ämnesproven i årskurs 5 rapporteras till den centrala förvaltningen. Kommunens sammanställning av resultat från de nationella ämnesproven för perioden 2004–2006 visar att vid Ods skola uppnår ca 90 procent av eleverna målen för ämnet svenska och ca 75 procent uppnår målen för matematik och engelska. Vid Hudene skola uppnår ca 60 procent av eleverna målen i svenska och matematik och ca 45 procent uppnår målen i engelska. Flickorna uppnår ett högre resultat än pojkarna i alla tre ämnena. Inspektörerna bedömer att skolorna bör närmare analysera elevernas resultat vid de nationella ämnesproven och redovisa hur de arbetar för att förbättra resultaten.

Bedömning av kunskapsutvecklingen i övriga ämnen förekommer i liten omfattning såväl vid dokumentation som vid utvecklingssamtal. Då det i dagsläget inte finns något strukturerat uppföljningssystem för elevernas kunskapsutveckling i relation till läroplans- och kunskapsmålen för samtliga ämnen på skolan är det viktigt att detta kommer till stånd. Inspektörerna bedömer att den systematiska uppföljningen och utvärderingen av elevernas kunskapsutveckling bör vidareutvecklas och omfatta samtliga ämnen.

Eleverna upplever att de lär sig mycket i skolan och säger att de går i skolan för att kunna klara sig i livet. De elever som intervjuas vid Ods skola har svårt att

beskriva vilka mål de skall nå. Mål diskuteras sällan enligt eleverna. De säger sig inte heller känna till kursplaner och läroplan. De är inte medvetna om vilka kunskaper som de kan förväntas nå, vilket minskar elevernas möjligheter att ha inflytande över skolans inre arbete. Eleverna vid Hudene skola känner dock till att det finns mål som de skall uppnå. Inspektörerna bedömer att Ods skola bör arbeta vidare med att förtydliga de mål för utbildningen som finns i läroplan och kursplaner.

Inspektörerna möter trevliga och hjälpsamma elever under inspektionen som gärna berättar om sin skola och visar inspektörerna tillrätta. Utifrån intervjuer och observationer kan inspektörerna konstatera att eleverna trivs på sina skolor. Elever uttrycker spontant att det är roligt att gå till skolan och anser själva att de är bra på att visa hänsyn mot varandra. Eleverna säger att bråk förekommer, men att vuxna alltid ingriper när de ser att eleverna inte klarar situationen själva. Inspektörerna bedömer att eleverna vid Ods och Hudene skolor trivs och utvecklar normer och värden i enlighet med vad läroplanen anger.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen skall skolan utveckla elevernas förmåga att arbeta i demokratiska former, vilket även innefattar träning i formella demokratiska arbetsformer. Även grundskoleförordningen anger att eleverna skall ges tillfälle att tillsammans med läraren behandla frågor av gemensamt intresse för eleverna. Denna träning görs bland annat i skolorna genom klassråd, där eleverna för sina synpunkter vidare till elevrådet. Eleverna berättar att elevrådet bland annat påverkat beslut om inköp av lekredskap till skolgården vid Ods skola. Vid båda skolorna sammanträder elevrådet en gång i månaden. Eleverna i elevrådet är stolta över sitt uppdrag. Elevrådet leds av en elev som är dess ordförande och som vuxenrepresentant brukar rektorn delta. Eleverna tycker de är bra på att föreslå förbättringar och att de vågar säga vad de tycker och tar ansvar för det. Vid Ods skola har elever också uppgifter som kamratstödjare och vid Hudene skola finns en trivselgrupp. Inspektörernas bedömning är att Ods och Hudene skolor ger eleverna träning i att delta i demokratiska beslutsprocesser och därmed möjlighet att känna att de kan påverka och vara delaktiga i verksamheten.

Enligt intentionerna i läroplanen skall elevernas möjlighet till inflytande utvecklas så att eleverna i högre grad, och efter ålder och mognad, får inflytande över sitt lärande. Undervisningen skall bedrivas så att eleverna, genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen, kan utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar. Det finns på skolorna en allmänt positiv inställning till elevinflytande. Lärarna är måna om att ha en dialog med eleverna. Intervjuer, observationer och samtal visar dock att eleverna vid Ods och Hudene skolor har inflytande över undervisningen i varierande grad. Undervisningen beskrivs av eleverna som i stort sett lärarstyrd. Ramarna samt innehållet bestäms i de flesta fall av lärarna. Eleverna planerar när de olika, av läraren fast-

ställda, uppgifterna skall genomföras. Efter gemensamma uppgifter finns det möjlighet att påverka extrauppgifter. Vid start av nya arbetsområden är eleverna delaktiga och påverkar innehåll enligt personalen. Inspektörerna upplever att elevernas möjlighet till inflytande över sitt eget lärande är begränsad i de flesta fall. Inspektörerna bedömer att elevernas inflytande på skolorna kan utvecklas så att de i större omfattning blir delaktiga i sitt lärande, särskilt avseende inflytande över undervisningens innehåll.

Skolorna arbetar aktivt mot alla former av kränkande behandling, mobbning och trakasserier. Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje enskild verksamhet. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall följas upp varje år. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling. Sedan den 15 oktober 2006 finns en förordning som stadgar att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planerna gäller. Vid inspektionstillfället har skolorna likabehandlingsplaner som till stora delar motsvarar vad lagen kräver. Planerna är dock inte daterade. De är heller inte kända av elever och föräldrar. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner snarast bör göras kända av elever och föräldrar. Planerna måste även dateras. Se vidare kommunrapporten.

Organisation och arbetssätt

Vid båda skolorna arbetar eleverna i åldersblandade grupper. Enligt personalen innebär de båda skolornas låga elevantal att organisationen av elevgrupperna kan variera från år till år. På båda skolorna har dock förskoleklassen och årskurs 1 ett samarbete.

I Ods skola arbetar 5 lärare varav tre också har del av sin tjänst på fritidshemmet. Skolans personal och elever är indelade i förskoleklass och årskurserna 1–2, 3–4 samt 5–6. Under hösten 2006 genomfördes ett projekt om Kulturarvet för årskurserna 3–6.

Eleverna vid Hudene skola är uppdelade i förskoleklass och årskurs 1, årskurserna 2–3 och 4–6. I varje grupp arbetar minst två pedagoger vilket ger förutsättningar till en flexibel gruppering av eleverna enligt personalen. Personalen har valt att arbeta tematiskt. Hela skolan arbetar med samma tema under en termin även om man inte alltid arbetar med det samtidigt. Temat startas med exempelvis en "brainstorming" tillsammans med eleverna. Därefter planerar lärarna arbetet. Under hösten 2006 är skolans gemensamma tema "KROPPEN – JAG".

Utvärdering av lärandet och bedömning

Uppföljning av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna bedöma när stödinsatser behöver sättas in. Respektive klasslärare berättar om elevens utveckling vid utvecklingssamtal där föräldrar och elever deltar. Lärar-

na säger också att de ger återkoppling till eleverna i klassrummet, vilket inspektörerna konstaterar i samband med lektionsbesök. Utvecklingssamtal genomförs en gång varje termin. Utvecklingssamtalet skall, enligt grundskoleförordningen, ge information om och göra elevens utveckling och lärande synligt i relation till såväl läroplanens övergripande mål som mål att uppnå och mål att sträva mot i de olika ämnenas kursplaner. Eleven och vårdnadshavaren skall ha fått sådan information och möjlighet att förbereda sig att de kan ta aktiv del i utvecklingssamtalet. Av intervjuerna framträder en blandad bild av innehållet i utvecklingssamtalen. Inspektörerna får uppfattningen att elevernas kunskapsutveckling inte alltid ställs i relation till de kunskapsmål som skall uppnås. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Alla elever vid Ods och Hudene skolor har, enligt personalen, sedan något år en individuell utvecklingsplan som utarbetas i samband med utvecklingssamtalet. I planen finns en dokumentation av elevens kunskapsutveckling i svenska, engelska, matematik och social utveckling samt de mål som eleven, föräldern respektive läraren anser att eleven skall arbeta med under tiden fram till nästa utvecklingssamtal. Intervjuade elever vid Ods skola är tveksamma om de har en individuell utvecklingsplan. De säger att den förvaras av fröken, men de kan inte redogöra för var den finns eller vad den innehåller. Intervjuade elever vid Hudene skola berättar att den individuella utvecklingsplanen förvaras i en pärm i klassrummet och visar den gärna för inspektörerna. Eleverna har ibland svårt att påminna sig om vilka mål de ska arbeta med. I en klass ser dock inspektörerna att varje elev har sina mål synliga vid sin arbetsplats. Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör vara kända av eleverna och att de bör känna till deras syfte.

Skolorna har rutiner för att upptäcka elever i behov av särskilt stöd. Stödet ges, enligt lärarna, till största delen inom klassens ram. Åtgärdsprogram upprättas för de elever som anses behöva det. Vid behov finns även möjlighet för lärarna att få handledning av personal från kommunens centrala elevhälsoteam. Av åtgärdsprogrammet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. Inspektörerna tar del av åtgärdsprogram som inte uppfyller grundskoleförordningens krav. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen bör förbättras.

Kvalitetsarbete och ledning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall varje skola årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Skolorna i Herljunga kommun har en gemensam mall för kvalitetsredovisning. Skolornas kvalitetsredovisning år 2004 benämns verksamhetsberättelse och år 2005 verksamhetsberättelse/kvalitetsredovisning. De är företrädesvis en beskrivning och utvärdering av utbildningsnämndens mål. I skolornas kvalitetsredovisningar för år 2005 finns inga resultat redovisade och därför heller ingen analys eller presentation av hur skolorna arbetar för en ökad måluppfyllelse. Vid samtal med personalen framkommer att arbetet med kvalitetsredovisningen sker företrädesvis i början och slutet av läsåret, vilket enligt inspektörerna ger en bild av att den inte fungerar som ett redskap för skolutveckling. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningarna

inte uppfyller förordningens krav. Inspektörerna vill också påpeka att de i större utsträckning bör utvecklas till att bli skolornas redskap för skolutveckling.

I skollag och läroplan framhålls att rektorn skall ha pedagogisk insikt, liksom att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn för Ods och Hudene skolor är utbildad fritidspedagog och har även haft tillsvidareanställning som lärare i årskurserna 4–6. Han har arbetat som rektor för Hudene skola sedan 2001 och för Ods skola sedan 2005. Rektorn har inte gått den statliga rektorsutbildningen, men har deltagit i en kommunal ledarskapsutbildning. Rektorn är enligt de intervjuade grupperna känd i och förtrogen med den dagliga verksamheten. Personalen uttrycker att de har frihet att driva den pedagogiska utvecklingen i arbetslaget. Inspektörerna bedömer att skolornas rektor är förtrogen med verksamheten men att han tydligare bör leda den pedagogiska utvecklingen vid Ods och Hudene skolor.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Samtliga lärare på skolorna har, enligt rektorn, lärarutbildning men undervisar ibland i ämnen de inte har utbildning för. Vid båda skolorna finns exempelvis ingen lärare med behörighet i ämnet engelska vilket skulle kunna vara en förklaring till de låga resultaten vid de nationella ämnesproven i engelska. Inspektörerna bedömer att rektorn bör arbeta för att lärarnas kompetens skall motsvara grundskolornas behov.

Inspektörernas bedömning är att eleverna har tillgång till böcker, skrivmaterial och andra hjälpmedel som behövs för att nå de nationella målen.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Enligt uppgift från elever och personal erbjuds inte elevens val vid Ods skola. Inspektörerna bedömer att eleverna vid Ods skola skall erbjudas elevens val.

Lokalerna vid Ods skola är slitna, men en renovering av skolan är planerad. Vid Hudene skola är lokalerna rymliga och anpassade för verksamheten.

Fritidshem finns vid båda skolorna för de barn mellan 6 och 12 år som är i behov av fritidshemsplats.

Datum	Ort
2007-05-31	Göteborg

Ulla-Britt Norin

Birgit Persson